

Rozwój innowacyjnej metody edukacyjnej w zakresie turystyki DOSTĘPNEJ w Europie Środkowej 2022-2-HU01-KA220-HED-000099410

ADAM MICKIEWICZ
UNIVERSITY
IN POZNAŃ

SAPIENTIA
HUNGARIAN UNIVERSITY
OF TRANSYLVANIA

7. Analiza literatury dotyczącej turystyki dostępnej w państwach reprezentowanych w projekcie

ADAM MICKIEWICZ
UNIVERSITY
IN POZNAŃ

SAPIENTIA
HUNGARIAN UNIVERSITY
OF TRANSYLVANIA

Analiza literatury dotyczącej turystyki dostępnej w państwach reprezentowanych w projekcie – **wstęp**

Turystyka dostępna staje się coraz częstszym przedmiotem badań, których wyniki mają istotne znaczenie zarówno poznawcze, jak i praktyczne. Qiao i in. (2022) w artykule *Accessible tourism: a bibliometric review (2008–2020)* przedstawili przegląd publikacji na ten temat opublikowanych w anglojęzycznych czasopismach. Niniejszy przegląd badań prowadzonych w Chorwacji, na Węgrzech, w Polsce i Rumunii stanowi uzupełnienie tej analizy, uwzględniając również dorobek naukowy opublikowany głównie w językach narodowych.

Analiza literatury dotyczącej turystyki dostępnej w państwach reprezentowanych w projekcie – Chorwacja

Chociaż turystyka dostępna zyskuje coraz większą uwagę w polityce krajowej i staje się coraz ważniejsza w planowaniu produktów turystycznych oraz usuwaniu barier dostępu, badania akademickie pozostają w tyle. Rozległe wyszukiwanie w odpowiednich bazach danych (użyte terminy: „dostępna turystyka”, „turystyka inkluzywna”, „osoby z niepełnosprawnościami”, „turyści z niepełnosprawnościami”, „Chorwacja”, „ograniczenia”, „inkluzja”) wykazało jedynie sześć artykułów dotyczących tego konkretnego tematu, wszystkie opublikowane po 2019 roku.

ADAM MICKIEWICZ
UNIVERSITY
IN POZNAŃ

SAPIENTIA
HUNGARIAN UNIVERSITY
OF TRANSYLVANIA

Analiza literatury dotyczącej turystyki dostępnej w państwach reprezentowanych w projekcie – Chorwacja

Gonda (2021) analizował specyfikę popytu turystycznego OzN, ze szczególnym uwzględnieniem ich perspektywy w odniesieniu do najpopularniejszych produktów turystycznych. Badanie zostało przeprowadzone na Węgrzech, a jego wyniki porównano z danymi z Niemiec, Włoch, Hiszpanii i Chorwacji. Wyniki wskazują, że OzN zdecydowanie popierają politykę inkluzji, a ich częstotliwość podróży jest wyższa niż przeciętna dla ogółu populacji. W związku z tym zasadne jest poświęcenie większej uwagi temu segmentowi rynku turystycznego.

Choć badanie dostarcza cennych informacji na temat poziomu zadowolenia OzN w Chorwacji, należy zaznaczyć, że próba badawcza w tym kraju była niewielka, co ogranicza możliwość uogólniania wyników. Chorwacja była jedynie jednym z czterech analizowanych rynków, a główny nacisk położono na dane z Węgier.

Analiza literatury dotyczącej turystyki dostępnej w państwach reprezentowanych w projekcie – Chorwacja

Gregorić et al. (2019) wskazują na konieczność dostosowania infrastruktury turystycznej w Chorwacji do potrzeb OzN. Choć turyści z niepełnosprawnościami chcą korzystać z obiektów turystycznych na równi z innymi, często napotykają bariery związane z niedostosowaną infrastrukturą. Wyniki badań pokazują, że oferta turystyczna wymaga istotnych usprawnień, szczególnie w zakresie obsługi osób z różnymi rodzajami niepełnosprawności fizycznych.

Autorzy formułują szereg rekomendacji, m.in.: opracowanie planów zarządzania destynacjami z uwzględnieniem potrzeb OzN, rozwój nowych, bardziej inkluzywnych form turystyki, wspieranie współpracy między sektorem zdrowia, branżą turystyczną i lokalnymi przedsiębiorstwami, eliminację barier mentalnych oraz szkolenie personelu w zakresie obsługi OzN

Badanie oparto na reprezentatywnej próbie, co czyni jego wyniki wiarygodną podstawą do kształtowania polityki rozwoju turystyki dostępnej.

Analiza literatury dotyczącej turystyki dostępnej w państwach reprezentowanych w projekcie – Chorwacja

Pókó (2022) przeprowadził badanie eksploracyjne w Chorwacji i na Węgrzech, którego celem było zidentyfikowanie motywacji oraz trudności, jakich doświadczają OzN podczas podróży. Badanie poszerza wiedzę na temat barier i potrzeb tej grupy turystów, podkreślając konieczność rozwoju nowych usług turystycznych na poziomie krajowym i międzynarodowym.

Wśród kluczowych rekomendacji autor wskazuje: utworzenie wiarygodnej internetowej bazy danych zawierającej dostępne obiekty i oferty turystyczne w Chorwacji i na Węgrzech; zwiększenie dostępności oferty kulturalnej, gastronomicznej i sportowej, również tej nieukierunkowanej wyłącznie na OzN; poprawę jakości i różnorodności informacji online o dostępnych miejscach, co mogłoby zachęcić więcej osób do aktywnego wypoczynku, w tym także do uprawiania sportów i turystyki przyrodniczej.

Analiza literatury dotyczącej turystyki dostępnej w państwach reprezentowanych w projekcie – Chorwacja

Popović et al. (2022) zwracają uwagę, że wiele OzN napotyka liczne bariery podczas podróży, a część z nich w ogóle nie podejmuje aktywności turystycznej. W artykule przedstawiono ramy teoretyczne projektowania produktów turystycznych dostępnych i użytecznych dla wszystkich, z uwzględnieniem szerokiego spektrum niepełnosprawności – nie tylko ruchowej, ale również intelektualnej, psychicznej, wzrokowej, słuchowej, mowy czy po udarze.

Badanie przeprowadzono w pięciu kluczowych miastach i gminach regionu Istria, analizując dostępność turystyczną na poziomie lokalnym. Ocenie poddano: (a) dokumenty planistyczne i strategie gminne, (b) działalność lokalnych instytucji i osób, (c) udział w projektach związanych z dostępnością oraz (d) poziom informowania i współpracy między podmiotami działającymi na rzecz dostępnej turystyki.

Analiza literatury dotyczącej turystyki dostępnej w państwach reprezentowanych w projekcie – Chorwacja

Wyniki badań Popovicia et al. wskazują, że żadne z analizowanych miast i gmin nie posiada odrębnego programu ukierunkowanego na wyrównywanie szans OzN. Kwestie dostępności są jednak częściowo uwzględniane w strategiach rozwoju, programach społecznych, planach przestrzennych i zdrowotnych – choć wiele z tych dokumentów pochodzi z wcześniejszych okresów planowania.

Pomimo, że badanie nie obejmowało samych OzN w próbie, jego wartość polega na analizie roli jednostek samorządu terytorialnego w kształtowaniu dostępnej turystyki – co wciąż rzadko pojawia się w literaturze. Autorzy podkreślają, że dostępność powinna być traktowana jako standard w każdej odpowiedzialnej polityce turystycznej, zarówno z perspektywy włączenia społecznego, jak i potencjału ekonomicznego dostępnych destynacji.

Analiza literatury dotyczącej turystyki dostępnej w państwach reprezentowanych w projekcie – Chorwacja

Artykuł Škaji et al. (2019) koncentruje się na dostępności przestrzeni miejskiej w Zagrzebiu dla użytkowników elektrycznych wózków ortopedycznych, podkreślając kluczowe znaczenie transportu w decyzjach turystycznych OzN. Badanie identyfikuje fizyczne bariery utrudniające poruszanie się po mieście.

Zastosowano podejście partycypacyjne – użytkownicy wózków aktywnie uczestniczyli w ocenie nawigowalności przestrzeni miejskiej oraz wskazywaniu przeszkód. Na podstawie zebranych danych opracowano mapy dostępności, w tym interaktywną mapę GIS udostępnioną online.

Analiza literatury dotyczącej turystyki dostępnej w państwach reprezentowanych w projekcie – Chorwacja

Škaja et al. podkreślają, że perspektywy wykorzystania wyników ich badań obejmują dalszy rozwój metod nawigacji oraz stworzenie aplikacji mobilnej, która pomoże użytkownikom wózków ortopedycznych wybierać optymalne trasy do celu. Aplikacja powinna nie tylko informować o dostępności chodników i barierach, ale także zawierać dane o dostępności obiektów publicznych i transportu, tworząc zintegrowany system wsparcia. Wyniki badania mogą być wykorzystane do opracowania inkluzywnych rozwiązań transportowych, które usuną bariery dla OzN i umożliwią im pełniejsze uczestnictwo w turystyce, zwłaszcza w Zagrzebiu.

Analiza literatury dotyczącej turystyki dostępnej w państwach reprezentowanych w projekcie – Chorwacja

Tubic i in. (2022) podkreślają, że oferta turystyczna musi być dostosowana do potrzeb OzN. Biorąc pod uwagę, że komunikacja w turystyce opiera się na bezpośrednim dostępie do gości, konieczne jest stosowanie różnych metod i narzędzi, aby dotrzeć do OzN. W odniesieniu do koniecznej adaptacji treści turystycznych dla tych osób, celem tego artykułu jest pokazanie, w jakim stopniu dostępne są narzędzia ułatwiające interpretację treści w chorwackich parkach narodowych.

Analiza literatury dotyczącej turystyki dostępnej w państwach reprezentowanych w projekcie – Chorwacja

Badania empiryczne Tubic et al. koncentrują się na identyfikacji i analizie udogodnień dla OzN, takich jak pasy prowadzące ułatwiające orientację, dotykowe czujniki cyfrowe, dostosowane aplikacje mobilne, audiodeskrypcje, dostosowane urządzenia sanitarne i inne. Narzędzie badawcze: wywiad pogłębiony, badania obejmujące dyrektorów chorwackich parków narodowych. Wkład badań polega na przedstawieniu przeglądu obecnego stanu wyposażenia parków narodowych w kontekście potrzeb rozwoju turystyki dostępnej. Wyniki badań wskazują, że turystyka dostępna w parkach narodowych nie jest jeszcze w pełni rozwinięta i znajduje się dopiero w procesie dostosowywania swojej oferty do potrzeb OzN.

ADAM MICKIEWICZ
UNIVERSITY
IN POZNAŃ

SAPIENTIA
HUNGARIAN UNIVERSITY
OF TRANSYLVANIA

Analiza literatury dotyczącej turystyki dostępnej w państwach reprezentowanych w projekcie – Chorwacja

Tubic et al. wskazują, że brak monitorowania ruchu turystycznego OzN w parkach narodowych sprawia, iż rzeczywista liczba osób potrzebujących technologii wspomagających interpretację treści turystycznych jest nieznana. Mimo świadomości respondentów o możliwościach poprawy, wciąż istnieje wiele niedociągnięć w zakresie dostosowania treści turystycznych. Ponadto, mimo że OzN głównie czerpią informacje z internetu, tylko nieliczne parki narodowe dostosowały swoje strony internetowe, co skutkuje brakiem odpowiednich informacji i małą frekwencją tej grupy w parkach. Respondenci sugerują, że OzN, decydując się na podróż, powinny zgłaszać zapotrzebowanie na specjalnie zorganizowane wycieczki turystyczne, podczas gdy parki narodowe nie oferują takiej możliwości. Problem ten dotyczy również niewystarczającego szkolenia personelu.

Analiza literatury dotyczącej turystyki dostępnej w państwach reprezentowanych w projekcie – Węgry

Dopiero pod koniec pierwszych dwóch dekad XXI wieku badacze węgierscy zaczęli intensywniej badać temat turystyki dostępnej. W 2004 roku opublikowano krótkie badanie pt. „Możliwości turystyczne dla osób niepełnosprawnych na Węgrzech” w periodyku *Turizmus Bulletin* (Végh, 2005, s. 26). Autorka porusza w nim nadal aktualne kwestie, wskazując na niekorzystną sytuację OzN na Węgrzech. Badanie analizuje wyzwania, przed którymi stoją osoby zaangażowane w „paraturystykę” w zakresie transportu, zakwaterowania, spa oraz obsługi turystycznej.

Analiza literatury dotyczącej turystyki dostępnej w państwach reprezentowanych w projekcie – Węgry

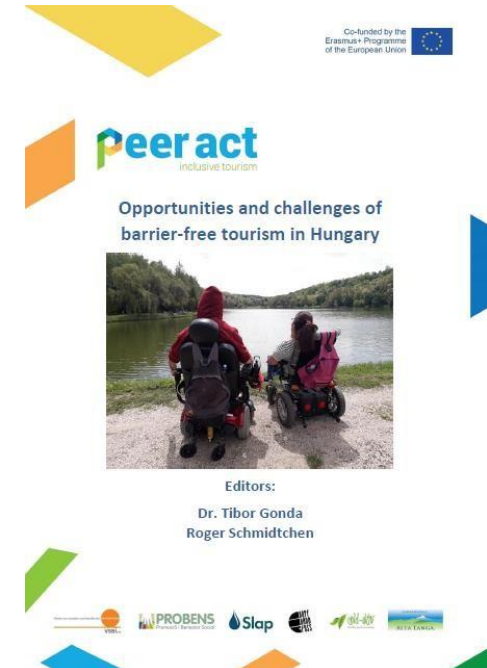
W *Turizmus Bulletin* opublikowano również badanie autorstwa Gálné Kucsák (2008, s. 55) dotyczące turystyki dla osób niewidomych na Węgrzech. Choć coraz więcej miejsc staje się dostępnych dla OzN, osoby niewidome często są pomijane, a ich wrażliwość stanowi poważną przeszkodę w codziennym życiu i podróżach. Autorka zauważa, że głównym problemem, który uniemożliwia osobom niewidomym dostęp do turystyki, jest brak informacji.

W 2009 roku Csesznák i inni opublikowali artykuł pt. „Zapewnienie pełniejszego dostępu dla osób niepełnosprawnych” w *Muzeum Etnograficznym w Szentendre*, omawiając kwestie dostępności w muzeach (Csesznák et al., 2009). Badanie to opisuje współpracę między instytucjami wspierającymi OzN a muzeami w celu stworzenia równych szans w dostępie do kultury.

Analiza literatury dotyczącej turystyki dostępnej w państwach reprezentowanych w projekcie – Węgry

Od 2010 roku liczba artykułów na ten temat na Węgrzech zaczęła rosnąć. Książka (dotykająca tematu): Beatific travel – Hungarian aspects of the relation of tourism and quality of life (Michalkó, 2010); książka (rozdział) napisana jako podsumowanie badań: Accessible Tourism in some European countries – findings and results of an empirical survey, Peer-Act Project (Raffay & Gonda, 2020); The Primacy of Technical Accessibility in Tourism Product Development (Farkas, 2019).

Analiza literatury dotyczącej turystyki dostępnej w państwach reprezentowanych w projekcie – Węgry

Prace doktorskie:

- Performance sport for people with disabilities and its impact on different sport arenas (Dorogi, 2012);
- Special needs in tourism – the place, role and potential of people with disabilities in the tourism sector (Gondos, 2020);
- The potential for fulfilment in existential disability – Insights into the meaning of the concept (Farkas, 2020).

Artykuły opublikowane w węgierskich czasopismach akademickich:

- Paratourism and conflict management in the hotel industry (Kovács & Kozák, 2016);
- The potential of equal opportunities for people with disabilities in tourism (Gondos, 2019); – Innovative good practices in barrier-free tourism (Raffay & Gonda, 2020);
- Accessibility and parasport tourism opportunities in the European Union (Zsarnóczy, 2018a);
- One possible way to achieve fuller accessibility through the use of trusts (Farkas & Nagy, 2020).

ADAM MICKIEWICZ
UNIVERSITY
IN POZNAŃ

SAPIENTIA
HUNGARIAN UNIVERSITY
OF TRANSYLVANIA

Analiza literatury dotyczącej turystyki dostępnej w państwach reprezentowanych w projekcie – Węgry

Artykuły autorów węgierskich w międzynarodowych czasopismach:

- The Future Challenge of Accessible Tourism in the European Union (Zsarnóczy, 2018) w czasopiśmie Vadyba Journal of Management na Litwie;
- The impact of tourism on the quality of life (Gonda, Nagy & Raffay, 2019) w Interdisciplinary Management Research / Interdisziplinäre Managementforschung;
- Travelling Habits of People with Disabilities (Gonda, 2021) opublikowane w Romanian Geojournal of Tourism and Geosites;
- The Phenomenon of European Accessibility as a Special Niche in Active Tourism (Zsarnóczy & Zsarnóczy-Dulházi, 2019) w Romanian Journal of Tourism Challenges and Trends;
- W 2018 roku Polish Journal of Management Studies opublikował badanie empiryczne dotyczące wpływu postaw zarządu wobec pracowników niepełnosprawnych w sektorze hotelarskim autorstwa Sharma, Zsarnóczy & Dunay.

ADAM MICKIEWICZ
UNIVERSITY
IN POZNAŃ

SAPIENTIA
HUNGARIAN UNIVERSITY
OF TRANSYLVANIA

Analiza literatury dotyczącej turystyki dostępnej w państwach reprezentowanych w projekcie – Węgry

W ostatnich latach badanie turystyki dostępnej stało się częścią głównego nurtu badań turystycznych. Przykładem jest projekt Erasmus+ Peer Act, który obejmował dużą inicjatywę badawczą (Gonda & Raffay, 2020a; 2021). W badaniach analizowano dobre praktyki turystyki dostępnej na Węgrzech oraz w pięciu innych państwach (Raffay & Gonda, 2020). Przeprowadzono także ankiety wśród OzN. Wyniki tego badania, zaprezentowane w formie referatu i warsztatu (Gonda & Raffay, 2021), wzbudziły duże zainteresowanie na poziomie krajowym i międzynarodowym.

ADAM MICKIEWICZ
UNIVERSITY
IN POZNAŃ

SAPIENTIA
HUNGARIAN UNIVERSITY
OF TRANSYLVANIA

Analiza literatury dotyczącej turystyki dostępnej w państwach reprezentowanych w projekcie – Węgry

W 2020 roku zorganizowano konferencję naukową w Orfű, mającą na celu zebranie węgierskich badaczy turystyki zainteresowanych turystyką dostępną. Wzięła w niej udział większość węgierskich ekspertów z tej dziedziny. Prelegenci mieli możliwość opublikowania swoich artykułów w specjalnym numerze czasopisma *Turisztikai és Vidékfejlesztési Tanulmányok (TVT)* (Turystyka i Studia Rozwoju Wsi) w 2021 roku.

2021. március

VI. évfolyam I. szám

Turisztikai és Vidékfejlesztési Tanulmányok

Tartalom

Raffay-Danyi Ágnes – Ernszt Ildikó:
ESÉLYEGYENLŐSÉG A VESZPRÉM-
BALATON 2023 EURÓPA KULTURÁLIS
FŐVÁROSA PROJEKT RENDEZVÉNYEIN

Gonda Tibor – Raffay Zoltán:

A FOGYATÉKOSSÁGGAL ÉLŐK UTAZÁSI
SZOKÁSAI

Máté Andrea:

AZ AKADÁLYMENTES TURIZMUS
LEHETŐSÉGEI EGY HELYTÖRTÉNETI
MÚZEUM PÉLDÁJÁN

Slezák-Bartos Zsuzsanna – Máté Andrea –
Guld Zsuzsanna:

FIATALOK HOKISMERETI ATTITÜDJE ÉS AZ
ISMERETSZERZÉS AKADÁLYMENTES
GYAKORLATA A GARAY ÉLMÉNYPINCÉBEN

Angler Kinga:

KÍVÜL-BELÜL AKADÁLYMENTESEN

Horváth Gergely:

AZ AKADÁLYMENTES TURIZMUS ÉLMÉNY ÉS
VENDEGÉLEGEDETTISÉG SZEMPONTJÁRÓL
MEGKÖZELÍTÉSE A SZÁLLODA SZÉKTÖRZSÉN

Pókó Nikolett:

AZ AKADÁLYMENTES MEGJELENÉSE A
SZÁLLODAHÁJÓS TURIZMUSBAN A DUNA
MENTÉN

ADAM MICKIEWICZ
UNIVERSITY
IN POZNAŃ

SAPIENTIA
HUNGARIAN UNIVERSITY
OF TRANSYLVANIA

Analiza literatury dotyczącej turystyki dostępnej w państwach reprezentowanych w projekcie – Węgry

Czasopismo *Turisztikai és Vidékfejlesztési Tanulmányok* (TVT) konsekwentnie podejmuje temat równego dostępu w turystyce również po wydaniu tematycznego numeru w 2021 roku. Raffay-Danyi i Ernszt (2021) przeanalizowali to zagadnienie na przykładzie Veszprém – Europejskiej Stolicy Kultury 2023. Rok później Farkas i Raffay (2022) zaproponowali nowe podejście, wykorzystując podejście filozoficzne. Węgierskie czasopisma rzadko podejmują tę problematykę. Po 2020 roku w innym wiodącym węgierskim periodyku turystycznym, *Turizmus Bulletin*, ukazała się tylko jedna publikacja na ten temat (Farkas, Raffay & Dávid, 2022b).

Projekt Peer Act, wspomniany wcześniej, umożliwił węgierskim badaczom nawiązanie kontaktów międzynarodowych. W jego ramach opublikowano tom naukowy w Niemczech z udziałem węgierskich autorów (Gonda & Raffay, 2020a).

Analiza literatury dotyczącej turystyki dostępnej w państwach reprezentowanych w projekcie – Węgry

Jakość i zakres badań prowadzonych na Węgrzech wzbudziły międzynarodowe zainteresowanie naukowe. Potwierdza to publikacja wyników nie tylko w materiałach konferencyjnych i czasopismach indeksowanych w WoS, ale także w prestiżowych periodykach z grupy Q1 i Q2 (Farkas et al., 2023; Farkas, Raffay & Petykó, 2022). Dla lepszego wykorzystania synergii między badaniami a współpracą publikacyjną powstały tymczasowe konsorcja. Na szczególną uwagę zasługuje współpraca między badaczami z Uniwersytetu w Peczu, Budapest Business School (BGE) oraz Węgierskiego Uniwersytetu Rolniczego i Nauk o Życiu, która zaowocowała międzynarodowymi publikacjami wysokiej rangi (Farkas et al., 2022; Farkas et al., 2022b).

ADAM MICKIEWICZ
UNIVERSITY
IN POZNAŃ

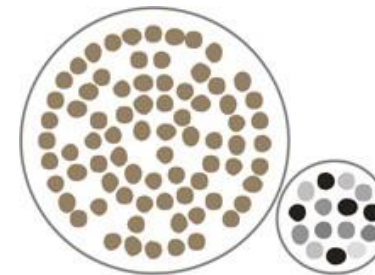

SAPIENTIA
HUNGARIAN UNIVERSITY
OF TRANSYLVANIA

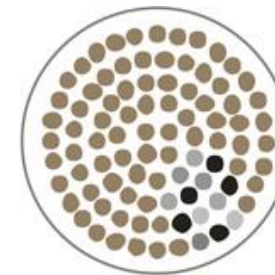

Analiza literatury dotyczącej turystyki dostępnej w państwach reprezentowanych w projekcie – Polska

Przegląd literatury obejmuje publikacje naukowe i przewodniki turystyczne z ostatniej dekady dotyczące turystyki dostępnej w Polsce. Skupia się głównie na potrzebach OzN i seniorów, a w szerszym ujęciu także podróżujących z dziećmi.

Exclusion

Integration

Inclusion

Analiza literatury dotyczącej turystyki dostępnej w państwach reprezentowanych w projekcie – Polska

Literatura dotycząca turystyki OzN w Polsce jest zróżnicowana i obejmuje podejścia teoretyczne (np. Zajadacz, 2015), przeglądy (np. Lubarska, 2018), badania empiryczne (np. Popiel, 2014; Żbikowski, Siedlecka & Kuźmicki, 2019; Magiera, 2020; Trybuś, 2023) oraz praktyczne przewodniki (np. Kapusta, 2018).

Artykuł Zajadacz (2015), wprowadza krytyczne spojrzenie na modele niepełnosprawności i wskazuje kierunki rozwoju turystyki dostępnej w oparciu o poszukiwanie efektywnych rozwiązań.

Wyniki badań mają praktyczne znaczenie – dostarczają wiedzy o dynamicznie rozwijającym się rynku oraz przyczyniają się do zmiany wizerunku OzN i seniorów: z grup postrzeganych jako „relatywnie ubogie” na pełnoprawnych, atrakcyjnych uczestników rynku turystycznego.

Analiza literatury dotyczącej turystyki dostępnej w państwach reprezentowanych w projekcie – Polska

Lubarska (2018) w pracy *Przegląd klasyfikacji barier i ograniczeń w turystyce dla osób z niepełnosprawnościami* analizuje stosowane w literaturze naukowej typologie barier napotykanym przez OzN w turystyce.

Popiel (2014) w artykule *Torowanie drogi do turystyki dostępnej na przykładzie Krakowa* bada dostępność turystyczną jednej z najpopularniejszych destynacji w Polsce. Analiza obejmuje potrzeby i bariery tej grupy podróżnych, koncentrując się na infrastrukturze zakwaterowania, muzeach i wybranych usługach turystycznych w Krakowie.

ADAM MICKIEWICZ
UNIVERSITY
IN POZNAŃ

SAPIENTIA
HUNGARIAN UNIVERSITY
OF TRANSYLVANIA

Analiza literatury dotyczącej turystyki dostępnej w państwach reprezentowanych w projekcie – Polska

Żbikowski, Siedlecka i Kuźmicki (2019) w pracy *Determinanty aktywności turystycznej osób z niepełnosprawnościami mieszkających na obszarach wiejskich* analizują wpływ wybranych czynników, w tym otoczenia społeczno-gospodarczego, na poziom aktywności turystycznej tej grupy.

Z kolei Magiera (2020) podejmuje temat czasu wolnego jako szerszego kontekstu dla turystyki OzN. Celem analizy było określenie preferowanych form spędzania czasu wolnego oraz roli, jaką odgrywają turystyka i teatr w życiu tej grupy.

ADAM MICKIEWICZ
UNIVERSITY
IN POZNAŃ

SAPIENTIA
HUNGARIAN UNIVERSITY
OF TRANSYLVANIA

Analiza literatury dotyczącej turystyki dostępnej w państwach reprezentowanych w projekcie – Polska

Trybuś (2023) w artykule *Wpływ cech osobowych osób z niepełnosprawnościami na ich aktywność turystyczną* analizuje zależności między cechami osobowościowymi a poziomem aktywności turystycznej tej grupy.

Na podstawie badań ankietowych przeprowadzono analizę korelacji, identyfikując powiązania między określonymi cechami respondentów a ich zachowaniami turystycznymi.

Turystyka OzN sensorycznymi, w tym osób niesłyszących i niewidomych, stanowi osobny nurt badań. Zagadnienie to zostało omówione m.in. w publikacjach Zajadacz (2012, 2014), a także w pracach Zajadacz & Szmal (2017) i Zajadacz & Lubarska (2019).

ADAM MICKIEWICZ
UNIVERSITY
IN POZNAŃ

SAPIENTIA
HUNGARIAN UNIVERSITY
OF TRANSYLVANIA

Analiza literatury dotyczącej turystyki dostępnej w państwach reprezentowanych w projekcie – Polska

Manczak i Bajak (2020) badali zastosowanie beaconów w muzeach jako narzędzia wspierającego komunikację z OzN sensorycznymi. Na przykładach Muzeum Pałacu Króla Jana III w Wilanowie oraz Muzeum Książąt Czartoryskich w Krakowie przeprowadzili wywiady pogłębione, potwierdzając, że beacons skutecznie wspierają komunikację rynkową z osobami niewidomymi i niesłyszącymi odwiedzającymi muzea.

ADAM MICKIEWICZ
UNIVERSITY
IN POZNAŃ

SAPIENTIA
HUNGARIAN UNIVERSITY
OF TRANSYLVANIA

Analiza literatury dotyczącej turystyki dostępnej w państwach reprezentowanych w projekcie – Polska

Dziesięcioletnie badania Zajadacz zaowocowały monografią *Turystyka osób niesłyszących. Perspektywa geograficzna* (2012), w której omówiono specyfikę aktywności turystycznej osób niesłyszących, posługujących się językiem migowym, w odniesieniu do osób słyszących, w kontekście społecznego modelu niepełnosprawności.

Kwestie dostępności informacji turystycznej dla osób niesłyszących zostały rozwinięte w artykułach: *Źródła informacji turystycznej wykorzystywane przez osoby niesłyszące* (2014) oraz *Turystyka dostępna dla osób niesłyszących w Polsce: Programy SITur i SITex jako propozycje dostępnej informacji turystycznej* (Zajadacz & Szmał, 2017). Autorzy analizują w nich potrzeby informacyjne tej grupy oraz rozwiązania wspierające ich samodzielność w przestrzeni turystycznej.

Analiza literatury dotyczącej turystyki dostępnej w państwach reprezentowanych w projekcie – Polska

Zajadacz i Lubarska (2020) w monografii *Ogrodów sensorycznych jako uniwersalnych miejsc rekreacji dostosowanych do potrzeb osób niewidomych* analizują rolę tych przestrzeni w świetle relacji człowiek-środowisko. Główne wnioski przedstawiono również w artykule *Ogrody sensoryczne w kontekście promowania dobrostanu osób z dysfunkcjami wzroku w przestrzeniach otwartych* (2019). Celem badania było określenie warunków, które powinny spełniać sensoryczne ogrody, aby stały się uniwersalnymi przestrzeniami wspierającymi doświadczenia osób niewidomych i słabowidzących. Badanie potwierdziło znaczenie wcześniejszych rekomendacji, takich jak stymulacja zmysłów słuchu, zapachu i dotyku, oraz wskazało na konieczność odpowiedniego zaplanowania dostępu do ogrodu i jego kompozycji, by umożliwić niezależne korzystanie przez osoby z niepełnosprawnością wzroku. Kluczowe jest zapewnienie podstawowych udogodnień w zakresie orientacji przestrzennej, bezpieczeństwa i informacji.

Analiza literatury dotyczącej turystyki dostępnej w państwach reprezentowanych w projekcie – Polska

Turystyka osób starszych była przedmiotem wielu badań (Bąk, 2012; Grzelak-Kostulska & Hołowiecka, 2012; Kunysz et al., 2017; Markiewicz-Patkowska, 2018; Żmuda-Pałka & Siwek, 2019; Borzyszkowski & Michalczak, 2021). Bąk (2012) w artykule *Turystyka w obliczu starzejącego się społeczeństwa* zwraca uwagę na zmiany demograficzne w Europie oraz ich konsekwencje dla rynku usług turystycznych, wskazując na specyficzne cechy turystyki osób starszych. Podkreśla, że rosnąca liczba osób starszych stanowi wyzwanie nie tylko dla polityki społecznej i gospodarczej, ale także dla rynku dóbr i usług turystycznych.

Analiza literatury dotyczącej turystyki dostępnej w państwach reprezentowanych w projekcie – Polska

Grzelak-Kostulska i Hołowiecka (2012) przeanalizowały turystykę seniorów w Polsce, koncentrując się na warunkach socjodemograficznych. Zidentyfikowały czynniki wpływające na aktywność turystyczną osób starszych, uwzględniając zarówno globalne determinanty, takie jak modernizacja demograficzna, społeczna, globalizacja oraz postęp technologiczny, jak i indywidualne czynniki, takie jak wiek, zdrowie, aktywność zawodowa i sytuacja finansowa. Natomiast Kunysz i współpracownicy (2017) przeprowadzili badania lokalne w Rzeszowie, które dotyczyły udziału seniorów w turystyce i rekreacji fizycznej. W artykule przedstawili wyniki badań dotyczące motywacji i zachowań osób starszych w tych dziedzinach.

Analiza literatury dotyczącej turystyki dostępnej w państwach reprezentowanych w projekcie – Polska

Markiewicz-Patkowska i in. (2018), w artykule *Turystyka seniorów w kontekście sytuacji ekonomicznej osób starszych w Polsce*, zdefiniowali pojęcie seniora oraz przeanalizowali zmieniające się formy aktywności turystycznej podejmowane przez osoby starsze w różnych okresach XXI wieku, uwzględniając ich sytuację ekonomiczną. Zwrócili uwagę, że rosnąca świadomość korzyści płynących z aktywnego stylu życia może przyczynić się do popularyzacji turystyki i rekreacji wśród seniorów. Z kolei Żmuda-Pałka i Siwek (2019) w publikacji *Turystyka seniorów – szanse i wyzwania obiektów noclegowych w kontekście starzejącego się społeczeństwa* na przykładzie Krynicy-Zdroju ukazali, jak proces starzenia się społeczeństwa wpływa na sektor turystyczny. Wskazali, że zmieniająca się struktura demograficzna tworzy nowe możliwości rozwoju dla firm świadczących usługi turystyki senioralnej i uzdrowiskowej.

Analiza literatury dotyczącej turystyki dostępnej w państwach reprezentowanych w projekcie – Polska

Artykuł Borzyszkowskiego i Michalczaka (2021) *Polityka turystyczna dla seniorów. Przegląd wybranych praktyk* analizuje modele oddziaływania na rynek turystyki senioralnej oraz działania podejmowane w ramach polityki turystycznej na różnych szczeblach i przez różne podmioty. Autorzy przedstawiają wybrane europejskie inicjatywy wspierające aktywność turystyczną seniorów, oceniając ich potencjalną przydatność w warunkach polskich. Na podstawie analizy typu desk research formułują rekomendacje dla kształtowania krajowej polityki turystycznej wobec osób starszych.

Tematyka turystyki dostępnej, obejmująca potrzeby osób starszych, OzN oraz rodzin z dziećmi, jest szeroko omawiana w literaturze (m.in. Zajadacz, 2017; Zajadacz & Lubarska, 2019; Szał i in., 2021). Zajadacz (2017), w artykule *Postawy przyszłych pracowników sektora turystycznego wobec organizacji turystyki dostępnej*, podkreśla znaczenie sektora usług turystycznych w realizacji zasad dostępności i integracyjnego rozwoju turystyki.

Analiza literatury dotyczącej turystyki dostępnej w państwach reprezentowanych w projekcie – Polska

W artykułach *Rozwój katalogu kryteriów oceny dostępności obiektów dziedzictwa kulturowego* (Zajadacz & Lubarska, 2019) oraz *Ocena dostosowania oferty turystycznej obiektów dziedzictwa kulturowego dla osób starszych w kontekście turystyki dostępnej* (Szał i in., 2021) przedstawiono kryteria oceny dostępności obiektów dziedzictwa kulturowego jako atrakcji turystycznych, z uwzględnieniem potrzeb różnych grup: OzN, seniorów oraz rodzin z dziećmi. Autorzy wskazują trzy kluczowe elementy decydujące o dostępności: odpowiednie przygotowanie fizyczno-techniczne obiektów, sprawny system informacji turystycznej oraz kompetencje personelu w zakresie obsługi zróżnicowanych potrzeb odwiedzających.

Analiza literatury dotyczącej turystyki dostępnej w państwach reprezentowanych w projekcie – Polska

W wielu miastach i regionach opracowano specjalne przewodniki turystyczne dla OzN, np. *Przewodnik po Krakowie dla turystów niepełnosprawnych* autorstwa Kapusty (2018), który był wielokrotnie aktualizowany. Równolegle powstało wiele podręczników i zbiorów dobrych praktyk dotyczących turystyki społecznie dostępnej, skierowanych do przedstawicieli branży turystycznej. Do najważniejszych publikacji należą m.in. monografie redagowane przez Głębińskiego (*Efektywnie dla osób niepełnosprawnych*, 2020), Zajadacz (*Turystyka dostępna. Rekomendacje dla sektora usług turystycznych*, 2020) oraz Stasiaka (*Turystyka społeczna w Polsce. Przewodnik dobrych praktyk*, 2021).

Analiza literatury dotyczącej turystyki dostępnej w państwach reprezentowanych w projekcie – Polska

W ostatniej dekadzie ukazało się wiele publikacji o zróżnicowanym charakterze — od opracowań teoretycznych i wyników badań empirycznych o wartości poznawczej i praktycznej, po przewodniki dobrych praktyk oraz materiały informacyjne skierowane zarówno do branży turystycznej, jak i samych turystów. Równocześnie nastąpiła istotna zmiana w terminologii, odzwierciedlająca ewolucję podejścia do potrzeb OzN. Pojęcie „dostępności” upowszechniło się w języku polskim jako określenie działań mających na celu zapewnienie równego dostępu. W kontekście turystyki coraz częściej stosowany jest termin „accessible tourism” (turystyka dostępna), wypierając wcześniejsze określenia, takie jak „turystyka bez barier”, „turystyka dla osób niepełnosprawnych” czy „turystyka dla wszystkich”.

Analiza literatury dotyczącej turystyki dostępnej w państwach reprezentowanych w projekcie – Rumunia

Pomimo atrakcyjności rumuńskich destynacji turystycznych, OzN wciąż napotykają liczne bariery w dostępie do turystyki. Do głównych problemów należą niewystarczająca infrastruktura, brak dostępnych obiektów noclegowych, ograniczone możliwości transportowe oraz niska świadomość potrzeb tej grupy wśród przedstawicieli branży. Bariery te nie tylko ograniczają możliwości OzN w poznawaniu dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego Rumunii, lecz także hamują rozwój turystyki inkluzywnej w kraju.

Analiza literatury dotyczącej turystyki dostępnej w państwach reprezentowanych w projekcie – Rumunia

Paçcalău-Vrabete i Băban (2018) przeanalizowały doświadczenia osób z ograniczoną mobilnością w kontekście niepełnosprawności oraz procesów inkluzji i wykluczenia w post-socjalistycznej Rumunii. Badanie oparte na 11 półustrukturyzowanych wywiadach pozwoliło wyodrębnić pięć głównych tematów: poczucie inności, redefinicję normalności, postrzeganie jako część „innego świata”, bariery fizyczne oraz zmagania z przeszłością w kontekście wyobrażeń o przyszłości. Narracje uczestników ukazują potrzebę odrzucenia dominującego, medyczno-produktowistycznego podejścia do niepełnosprawności na poziomie społecznym, jednostkowym i instytucjonalnym. Autorzy podkreślają aktywną rolę OzN w inicjowaniu zmian na rzecz bardziej inkluzyjnego społeczeństwa.

Analiza literatury dotyczącej turystyki dostępnej w państwach reprezentowanych w projekcie – Rumunia

Oreian i Rebeleanu (2016) przeprowadzili kompleksowe badanie dotyczące roli gospodarki społecznej w integracji społeczno-zawodowej OzN. Analizie poddano instytucję skutecznie wdrażającą struktury gospodarki społecznej, ze szczególnym uwzględnieniem funkcjonowania jednostek chronionych. Autorzy skupili się również na kwestiach zatrudnialności OzN intelektualną, podkreślając znaczenie świadczonych usług w procesie zdobywania i utrzymywania zatrudnienia. Wnioski wskazują, że gospodarka społeczna efektywnie wspiera działania instytucji odpowiedzialnych za integrację zawodową, umożliwiając OzN dostęp do rynku pracy dzięki dostosowaniu warunków zatrudnienia do ich indywidualnych potrzeb i możliwości.

Analiza literatury dotyczącej turystyki dostępnej w państwach reprezentowanych w projekcie – Rumunia

Mihaela (2019) wskazuje, że turystyka społeczna staje się nowym, perspektywicznym segmentem rynku, którego celem jest umożliwienie podróżowania osobom z trudnościami ekonomicznymi i niepełnosprawnościami. Zwiększanie dostępności usług turystycznych nie tylko wspiera integrację społeczną, ale również stwarza przestrzeń dla rozwoju nowych inicjatyw biznesowych. W Rumunii, jak podają Simon i in. (2017), od początku lat 2000 funkcjonują programy turystyki społecznej powiązane z krajową polityką społeczną. Jednak poziom rozwoju tej formy turystyki, w tym skierowanej do osób z niepełnosprawnościami, pozostaje niski. Oferowane możliwości są niewystarczające w stosunku do rzeczywistych potrzeb, a brak pełnych danych oraz analiz rocznych prowadzonych przez organizacje turystyczne uniemożliwia dokładne określenie liczby beneficjentów i ocenę skuteczności działań w tym obszarze.

Analiza literatury dotyczącej turystyki dostępnej w państwach reprezentowanych w projekcie – Rumunia

W swoim badaniu Mihaela (2019) dokonuje szczegółowego przeglądu działań na rzecz turystyki dostępnej w Rumunii w ostatnich latach. Jednym z kluczowych przedsięwzięć jest uruchomienie w 2013 roku przez Fundację Motivation Romania pierwszej ogólnokrajowej platformy internetowej – www.accesibil.org – zawierającej mapę dostępnych miejsc. Platforma uwzględnia instytucje publiczne, obiekty noclegowe, miejsca rozrywki, wypoczynku i ich otoczenie, została zaprojektowana z myślą o OzN i może być również wykorzystywana przez biura podróży do tworzenia dostosowanych ofert turystycznych. Fundacja prowadzi również ocenę dostępności budynków. Wśród nielicznych obiektów spełniających kryteria dostępności wymieniane są m.in. kompleks uzdrowski Băile Felix oraz hotel Royal Courtyard w Piatra Neamț.

Analiza literatury dotyczącej turystyki dostępnej w państwach reprezentowanych w projekcie – Rumunia

Babaita (2014) przeprowadził badanie dotyczące turystyki dla OzN w Rumunii, podkreślając konieczność opracowania społecznego modelu, który wciąż nie został uwzględniony w literaturze turystycznej. Celem ankiety było zbadanie gotowości rumuńskiego społeczeństwa do zaakceptowania tego nowego segmentu turystycznego oraz sprawdzenie, czy potrzeby OzN są uwzględniane na rynku. Badanie skoncentrowało się na postawach osób bez niepełnosprawności wobec osób z niepełnosprawnościami, analizując także przyczyny negatywnych odczuć wobec tej grupy.

Analiza literatury dotyczącej turystyki dostępnej w państwach reprezentowanych w projekcie – Rumunia

Văduva et al. (2021) przeanalizowali główne przeszkody w turystyce dostępnej, oparte na przeglądzie międzynarodowej literatury, oraz przedstawili propozycje poprawy. Podkreślają konieczność zwiększenia globalnej świadomości na temat dostępności. Badanie wskazuje na rosnący popyt na usługi turystyki dostępnej, głównie z powodu zwiększającej się liczby OzN, co doprowadziło do wprowadzenia międzynarodowych symboli dostępności. Mimo to, wciąż istnieje wiele problemów: środowiskowych (utrudniony udział w aktywnościach turystycznych, brak komunikacji), infrastrukturalnych (niedostateczna dostępność budynków, transportu i usług rezerwacyjnych) oraz społecznych (bariery postaw, niski poziom specjalistycznego szkolenia w turystyce dostępnej).

Analiza literatury dotyczącej turystyki dostępnej w państwach reprezentowanych w projekcie – Rumunia

Badanie Văduva et al. (2021) wskazuje, że turystyka dostępna nadal znajduje się w początkowej fazie rozwoju, a wiele usług turystycznych wciąż nie jest dostosowanych do potrzeb OzN. Aby poprawić sytuację, konieczne jest ulepszenie dostępności obiektów, transportu, atrakcji i destynacji, a także intensyfikacja współpracy między interesariuszami. Rekomendacje obejmują tworzenie partnerstw publiczno-prywatnych, międzynarodową współpracę, szkolenie kadr, poprawę dostępności destynacji przez dywersyfikację systemów transportowych i dostosowanie środków transportu oraz rozszerzenie oferty atrakcji i destynacji. Autorzy podkreślają również potrzebę większej liczby dostępnych destynacji oraz promocji turystyki dostępnej.

Analiza literatury dotyczącej turystyki dostępnej w państwach reprezentowanych w projekcie – Rumunia

Artykuł Butnaru (2010) koncentruje się na identyfikacji wyzwań, przed którymi stoją klienci, zwłaszcza OzN, przy wyborze zakwaterowania turystycznego. Autor poszukuje również rozwiązań, które mogłyby usunąć te bariery, wskazując na ich obecność w turystyce wiejskiej. Niektóre z nich są wynikiem polityki krajowej, inne zależą od postrzegania menedżerów obiektów turystycznych, agencji czy samych regionów oraz od definicji gościnności.

Tudorache et al. (2017) przedstawili wyzwania związane z wdrażaniem Europejskiego Systemu Wskaźników Turystycznych (ETIS) w hrabstwie Braşov, położonym w rumuńskich Karpatach. ETIS początkowo obejmował 27 podstawowych wskaźników oraz 40 wskaźników dodatkowych (opcjonalnych).

Analiza literatury dotyczącej turystyki dostępnej w państwach reprezentowanych w projekcie – Rumunia

Badanie Tecău et al. (2019) dotyczy intencji odpowiedzialnej turystyki, mającej na celu zwiększenie dostępności destynacji turystycznych dla dzieci z niepełnosprawnościami i ich rodzin. Celem było zidentyfikowanie przeszkód, które napotykają rodziny z dziećmi niepełnosprawnymi podczas doświadczeń turystycznych, na podstawie jakościowych badań z wywiadami fokusowymi przeprowadzonymi w szkołach specjalizujących się w edukacji dzieci z niepełnosprawnościami.

Główne ustalenia wskazują, że w Rumunii brakuje odpowiedniego przygotowania władz, turystów i pracowników branży turystycznej do integracji dzieci z niepełnosprawnościami i ich rodzin w turystyce. Aktywność turystyczna tych rodzin jest ograniczona, głównie z powodu barier kulturowych i ekonomicznych. W Rumunii podstawowe wyzwania stanowią zarówno postawy osób z niepełnosprawnościami, jak i całego społeczeństwa, które nie jest odpowiednio przygotowane, wykształcone ani empatyczne w zakresie zapewnienia odpowiednich warunków dla tych osób.

Analiza literatury dotyczącej turystyki dostępnej w państwach reprezentowanych w projekcie – Rumunia

Munteanu et al. (2014) przeanalizowali strategie konkurencyjne, które menedżerowie hoteli w ośrodkach turystycznych na wybrzeżu Morza Czarnego w Mamaia, Rumunia, mogą przyjąć, uwzględniając oczekiwania konsumentów oraz najlepsze praktyki branży turystycznej. Zwrócili uwagę, że udogodnienia dla turystów z niepełnosprawnościami są dostępne w czterech zbadanych hotelach.

Z kolei Rabontu (2018) zbadał poziom rozwoju obiektów turystycznych w Rumunii, które obsługują OzN w zakresie zakwaterowania i gastronomii, w kontekście rosnącej turystyki inkluzywnej. Autor, analizując dostępne dane statystyczne, stwierdził, że dostępność turystyki dla OzN w Rumunii jest na bardzo niskim poziomie.

Analiza literatury dotyczącej turystyki dostępnej w państwach reprezentowanych w projekcie – Rumunia

Badanie Tecău (2017) miało na celu potwierdzenie potrzeby stworzenia platformy software'owej w Rumunii, która pomogłaby OzN w nawigacji po dostępnych i bezpiecznych trasach turystycznych oraz obiektach. Celem badania było zidentyfikowanie problemów związanych z bezpieczeństwem, które mogą dotyczyć OzN lub ich towarzyszy podczas podróży. Respondenci wskazali, że OzN chciałyby podróżować, mając większą potrzebę takich doświadczeń, a platforma mogłaby zapewnić bezpieczeństwo i ułatwić komunikację informacji. Podkreślono również potrzebę przeprowadzenia kampanii informacyjnej, mającej na celu zwiększenie świadomości społeczeństwa o problemach, z jakimi borykają się OzN podczas podróży.

Analiza literatury dotyczącej turystyki dostępnej w państwach reprezentowanych w projekcie – Rumunia

Badanie Cernaianu-Sobry (2011) dotyczące turystyki sportowej OzN w Rumunii i Francji wykazało, że w Rumunii większość hoteli, transportu, obiektów i atrakcji turystycznych nie jest dostępna dla OzN. Zgodnie z artykułem 21 rumuńskiej ustawy 448/2006, władze publiczne mają obowiązek ułatwienia dostępu OzN do wartości kulturowych, dziedzictwa oraz turystyki, sportu i działalności rekreacyjnych. Cernaianu-Sobry (2011) zauważa, że mimo obfitości zasobów naturalnych i antropogenicznych w Rumunii, brak dostosowania infrastruktury turystycznej do potrzeb OzN sprawia, że ten segment rynku oraz związane z nim możliwości biznesowe pozostają niewykorzystane.

Analiza literatury dotyczącej turystyki dostępnej w państwach reprezentowanych w projekcie – Rumunia

Badanie Simon i in. (2018) ocenia dostępność obozów w Rumunii dla dzieci, w tym dla OzN. Na poziomie krajowym brakuje wystarczającej liczby takich obozów, na przykład w 2017 roku w okręgu Constanța było tylko 236 miejsc noclegowych przeznaczonych dla dzieci z niepełnosprawnościami. Badania Epuran et al. (2020) miały na celu zidentyfikowanie głównych barier, przed którymi stoją OzN w Rumunii podczas podróży turystycznych. Choć OzN chętnie podróżują, napotykają liczne trudności. Większość respondentów preferuje podróże na rumuńskie wybrzeże.

Analiza literatury dotyczącej turystyki dostępnej w państwach reprezentowanych w projekcie – Rumunia

Badanie Epuran et al. (2020) przeprowadzone w okręgu Braşov wskazuje, że potrzeby OzN wciąż nie są wystarczająco uwzględniane. Osoby towarzyszące również napotykają trudności z powodu braku informacji o dostępnych miejscach turystycznych. Główne problemy dotyczą OzN fizycznymi i ruchowymi, związane z lokalizacją, dostępnością atrakcji turystycznych oraz transportem publicznym, np. brakiem przestrzeni dla wózków inwalidzkich czy ramp. Badanie Brătucu et al. (2016) dotyczące postrzegania dostępności turystycznych destynacji w okręgu Braşov wskazuje na podobne problemy: ograniczoną dostępność dla OzN, trudności z dostępem do transportu, niewystarczającą infrastrukturę i problemy z udogodnieniami.

ADAM MICKIEWICZ
UNIVERSITY
IN POZNAŃ

SAPIENTIA
HUNGARIAN UNIVERSITY
OF TRANSYLVANIA

Analiza literatury dotyczącej turystyki dostępnej w państwach reprezentowanych w projekcie – Rumunia

Brătucu et al. (2015) zalecają poprawę dostępności dla OzN w destynacjach turystycznych, m.in. poprzez wprowadzenie usług transportowych umożliwiających dostęp osobom na wózkach ortopedycznych oraz ułatwienie dostępu do atrakcji turystycznych i zakwaterowania. Babaita (2012), na podstawie badania 60 hoteli w Aradzie i Timișoarze, ocenia stopień dostosowania infrastruktury hoteli do potrzeb turystów z niepełnosprawnościami i przedstawia opinie menedżerów hoteli o możliwościach podróży dla tego segmentu rynku. Z kolei Babaita et al. (2011) wskazują na brak wystarczającej pomocy dla OzN w rumuńskim społeczeństwie oraz problemy z poszanowaniem ich podstawowych praw.

Analiza literatury dotyczącej turystyki dostępnej w państwach reprezentowanych w projekcie – Rumunia

Crismariu (2017) zauważa rosnące zainteresowanie turystyką dostępną w Rumunii oraz znaczenie tego rynku, z naciskiem na podnoszenie świadomości i działania na wczesnym etapie. Celem jest stworzenie podstaw w tej dziedzinie, takich jak szkolenie personelu i opracowywanie zasad oraz działań potrzebnych w fazie rozwoju. Bordeianu (2015) podkreśla, że dostępność w turystyce jest kluczowym elementem zrównoważonego transportu i centralnym punktem polityki turystycznej. Jednak w Rumunii przepisy dotyczące niepełnosprawności są źle rozumiane, a legislacja jest niejasna i nieegzekwowana. Większość pracowników sektora turystycznego ma jedynie powierzchowną wiedzę na temat dostępności, nie traktując jej jako priorytetu.

Analiza literatury dotyczącej turystyki dostępnej w państwach reprezentowanych w projekcie – Rumunia

Dostępność usług turystycznych dla OzN w Rumunii wciąż jest w fazie rozwoju. Dzięki pokonywaniu wyzwań i inwestowaniu w dostępną infrastrukturę, kraj ma potencjał, by stać się bardziej inkluzywną i gościnną destynacją. Przegląd literatury na temat turystyki dostępnej w Rumunii stanowi podstawę do lepszego zrozumienia obecnej sytuacji oraz trwających wysiłków, które mają na celu umożliwienie OzN pełne korzystanie z uroków tego kraju.

ADAM MICKIEWICZ
UNIVERSITY
IN POZNAŃ

SAPIENTIA
HUNGARIAN UNIVERSITY
OF TRANSYLVANIA

